



RAPPORTAGE

10 JAAR MUS IN DE HAAGSE REGIO

2010 – 2019

MEETNET URBANE SOORTEN

Samenstelling en vormgeving:
Tom Loorij (*coördinator voor Sovon van de MUS-tellingen in de
Haagse regio*)

Een publicatie van de Haagse Vogelbescherming: www.haagsevogels.nl

INHOUDSOPGAVE

| | |
|---|----------|
| Inleiding | 2 |
| Paragrafen | |
| 1. De getelde postcodegebieden (PC-gebieden) | 2 |
| 2. De deelnemende tellers | 2 |
| 3. Aantal getelde exemplaren en soorten | 3 |
| 4. Resultaten | 4 |
| 4a. <i>Vergelijking met landelijke MUS-cijfers</i> | 4 |
| 4b. <i>Trends in de Haagse MUS-cijfers, 2013-2019</i> | 6 |
| 5. Slotconclusie | 10 |
| Tabellen | |
| 1. Getelde PC-gebieden, 2010-2019 | 2 |
| 2. Soorten die het in de Haagse regio beter doen dan landelijk | 4 |
| 3. Soorten die het in de Haagse regio slechter doen dan landelijk | 5 |
| Bijlagen | |
| 1. Getelde PC-gebieden 2007-2019 | 11 |
| 2. Waargenomen soorten 2007-2019 | 13 |
| 3. Plaats op de ranglijst van waargenomen soorten naar aflopend aantal, 2013-2019 | 16 |
| 4. Aantal exemplaren per PC-gebied | 18 |

Inleiding

In 2017 lanceerde Sovon het MUS-project. Doel hiervan is, middels een eenvoudige telmethode, het vastleggen van aantallen en de verspreiding van min of meer algemene 'stadsvogels'.

Tussen 1 april en 15 juli worden hiertoe drie tellingen gehouden, de eerste twee rond zonsopgang, de derde in de avonduren, speciaal bedoeld voor het tellen van gierzwaluwen. Tijdens die tellingen worden op minimaal 8 en maximaal 12 telpunten gedurende vijf minuten alle vogels geteld die worden waargenomen en gebruik maken van het terrein. De tellingen gaan per postcodegebied.

Van 2007 t/m 2009 werd in de postcodegebieden die in de Haagse regio vallen maar door een beperkt aantal tellers geteld. In 2007, 2008 en 2009 waren dat respectievelijk 7, 11 en 10 personen, destijds merendeels tellers die zich rechtstreeks bij Sovon hadden aangemeld en geen lid waren van de Haagse Vogelbescherming (HVB). Slechts twee HVB-leden telden in die jaren en een andere teller is later lid geworden.

Omdat het tellen van stadsvogels typisch bij uitstek een activiteit van een stadsvogelvereniging als de HVB is, heeft de samensteller van dit rapport er voor 2010 zijn schouders onder gezet om dit project onder de

aandacht van de HVB te brengen en zoveel mogelijk HVB-leden aan het tellen te krijgen. Dit alles in nauw overleg met de coördinator van het MUS-project bij Sovon, waarbij de beschikking kon worden gekregen van alle ingevoerde gegevens van de MUS-tellers in de Haagse regio en als tegenprestatie deze gegevens gecontroleerd werden en een jaarlijkse rapportage gemaakt werd.

1. De getelde postcodegebieden (PC-gebieden)

De Haagse regio omvat de gemeenten Den Haag, Wassenaar, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk, waarbij de gegevens van Leidschendam en Voorburg apart werden beschreven. In totaal omvat dit gebied 87 PC-gebieden. Drie hiervan voldoen echter niet aan de criteria die Sovon hanteert (te klein in omvang om 12 telpunten te selecteren die op minimaal 200 meter afstand van elkaar liggen). Drie andere gebieden in de periferie van de stedelijke agglomeratie zijn buiten beschouwing gebleven omdat meer dan 50% van de telpunten niet in stedelijk gebied liggen maar in buitengebied. Deze zijn derhalve niet representatief voor het tellen van stadsvogels. In de loop van de periode 2010-2019 zijn steeds meer HVB-leden bereid gevonden om voor MUS te tellen. Voor een overzicht van de getelde PC-gebieden zie tabel 1.

Tabel 1. Getelde PC-gebieden, 2010-2019

| | Totaal Geteld | | | | | | | | | | |
|---------------------|---------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 | |
| Den Haag | 58 | 24 | 31 | 26 | 34 | 39 | 37 | 44 | 40 | 38 | 44 |
| Wassenaar | 5 | 2 | 2 | 3 | 4 | 4 | 3 | 4 | 4 | 3 | 5 |
| Leidschendam | 5 | 3 | 3 | 4 | 4 | 4 | 5 | 5 | 5 | 5 | 5 |
| Voorburg | 5 | 4 | 5 | 5 | 5 | 5 | 5 | 4 | 5 | 5 | 5 |
| Rijswijk | 8 | 2 | 4 | 3 | 4 | 4 | 5 | 6 | 5 | 7 | 8 |
| TOTAAL | 81 | 35 | 45 | 41 | 51 | 56 | 55 | 63 | 59 | 58 | 67 |

In totaal zijn 75 van de 81 PC-gebieden in tenminste één jaar geteld.

Nooit geteld zijn: 2491 (Leidschenveen-west), 2521 (Laakhaven-west), 2523 (Laakkwartier-west), 2524 (Spoorwijk), 2541 (Morgenstond-zuid) en 2572 (Transvaalkwartier-zuid), allemaal (sterk) verstedelijkte wijken waar geen of hooguit slechts een enkel HVB-lid woonachtig is. Zes keer of vaker zijn 56 (69%) PC-gebieden geteld, 18 hiervan in alle 10 jaren. Elf lagen in Den Haag zelf, één in Wassenaar, 2 in Leidschendam, 3 in Voorburg en één in Rijswijk.

2. De deelnemende tellers

In deze tien jaar hebben 129 personen gedurende één of meerdere jaren een PC-gebied voor hun rekening genomen. Hiervan is ca. 12% geen lid van de HVB. Deels zijn dat tellers, zoals hierboven al opgemerkt, die al voor het jaar 2010 voor MUS telden, anderen hebben zich, onkundig van het bestaan van de HVB, rechtstreeks aangemeld bij Sovon. Een klein aantal is benaderd om te tellen omdat ik ze persoonlijk kende. Sommigen zijn later wel HVB-lid geworden.

Opvallend is dat, om uiteenlopende redenen een flink aantal tellers niet telt in het PC-gebied waar hij/zij woonachtig zijn. Wanneer dat gebied vacant komt is gevraagd of hij/zij hun

'eigen' gebied wellicht als tweede telgebied erbij wilden nemen. In veel gevallen waren zij hiertoe bereid. Het resulteerde in het feit dat vooral vanaf 2016 maximaal 8 tellers in een jaar twee gebieden voor hun rekening namen. Uiteindelijk hebben in de hele periode 15 tellers ooit een of meer jaren twee gebieden geteld.

Van de tellers was ca. 25% vrouw. Dat percentage was door de jaren heen redelijk constant.

Twaalf tellers hebben in deze tien jaar elk jaar hetzelfde gebied geteld. Ook hiervan was 25% vrouw.

Daarnaast waren er 9 tellers die ook continu hetzelfde gebied hebben geïventariseerd maar één of meer jaren later pas zijn 'ingestapt' of die door omstandigheden een jaar niet hebben kunnen tellen.

En bij een flink aantal tellers die pas veel later aan MUS begonnen (deels als opvolger van een gestopte teller) is er de ambitie om het tellen van hun gebied lang vol te houden. Dat betekent dat een harde kern bijna de helft van de PC-gebieden ieder jaar voor zijn rekening neemt. Hierdoor komt de vergelijkbaarheid sterk ten goede voor het bepalen van trends.

3. Aantal getelde exemplaren en soorten

In totaal zijn er in de periode 2010-2019 186.521 exemplaren geteld. Dat betekent gemiddeld 372 per PC-gebied. In 2013 werden er gemiddeld het minst geteld, namelijk 318, in 2017 het meest, 373. Per PC-gebied loopt het aantal exemplaren echter enorm uiteen.

Jaarlijks ver boven het gemiddelde zitten o.a. Oud-Scheveningen (veel meeuwen), de Vogelwijk, Duttendel, De Put e.o. en de Plaspoelpolder (beide in Rijswijk) met meer dan 700 exemplaren en uitschieters van zelfs boven de 800.

Vogelarme PC-gebieden zijn onder meer Marlot, Benoordenhout, Kerkehout (Wassenaar) en Voorburg-west, die jaarlijks flink onder het gemiddelde scoren met elk jaar nauwelijks meer dan 200 exemplaren.

Deze grote verschillen hebben twee oorzaken: de vogelrijkdom in het PC-gebied en de ervaring van de tellers. Wat dit laatste betreft worden bijvoorbeeld alle gebieden met de hoogste scores door zeer ervaren tellers geteld.

Overigens geldt dit ook voor het aantal waargenomen soorten per PC-gebied. Ook dit is veruit het hoogst in PC-gebieden die door

4. Resultaten

ervaren tellers worden geteld. Terwijl het gemiddeld aantal soorten per PC-gebied op 32 ligt, is er een minimum van 15 en een maximum van 61 soorten.

In totaal zijn er in de jaren 2007-2019 maar liefst 135 verschillende soorten geturfd. Gemiddeld was dit van 2010-2019 91 per jaar, een aantal dat van jaar op jaar slechts weinig verschilde. Er waren 69 soorten die elk jaar werden geteld en waarvan je dus kan zeggen dat ze de vaste kern van aanwezige soorten in de Haagse regio uitmaken. Daarnaast waren er nog 5 soorten die slechts in één jaar ontbraken: Carolina-eend, torenvalk, boomvalk, koekoek en rietzanger.

Bij deze 135 waren er 14 exoten, 9 hiervan zijn watervogels, 3 parkietensoorten, treurmaina en blauwe pauze. hiervan behoren Canadese gans, brandgans, nijlgans en halsbandparkiet tot de vaste kern van 69 soorten, de andere werden maar in één of enkele jaren waargenomen. Behalve deze exoten behoren ook soepeend, soepgans en stadsduif, die alle jaarlijks werden geturfd, niet tot de wilde soorten.

Onder die 135 waren er ook 17 soorten die slechts in één enkel jaar werden gezien. Dat waren:

| | |
|------------------------|--------------------|
| dodaars | koperwiek |
| smient | Cetti's zanger |
| krooneend (tam) | snor |
| witgat | fluit |
| monniksparkiet (exoot) | matkop |
| kleine bonte specht | wielewaal |
| boomleeuwerik | treurmaina (exoot) |
| rouwkwikstaart | barmsijs |
| grauwe gors | |

Daarnaast zijn eenmalig in de jaren 2007-2009 nog in de Haagse regio gezien: ransuil, bonte vliegenvanger en geelgors. Fluit, barmsijs en grauwe gors waren in het betreffende jaar zelfs de enige exemplaren die landelijk in MUS werden gezien. Andere soorten die in een bepaald jaar landelijk uniek waren en in de Haagse regio werden vastgesteld, maar daar vaker werden gezien, zijn Carolina-eend (in 2013), wespandief (in 2012) en valkparkiet (2016).

De spotvogel werd na 2013 niet meer gezien, evenals de sijs. Havik en appelvink waren nieuw vanaf 2013, de zwarte zwaan vanaf 2014 en de grote zilverreiger vanaf 2018.

4a Vergelijking met landelijke MUS-cijfers

De situatie in de Haagse regio blijkt voor verschillende soorten af te wijken van de landelijke cijfers van MUS. Om dat vast te stellen zijn er drie mogelijkheden.

1. De plaats op de ranglijst van meest getelde soorten. Als de plaats op de Haagse ranglijst hoger is dan die op de landelijke doet die soort het beter en als hij lager is dus slechter.
2. Het percentage dat de Haagse MUS-cijfers vormt van de landelijke cijfers. Het totaal aantal PC-gebieden in de Haagse regio neemt 9-10% van alle PC-gebieden in Nederland voor zijn rekening. Dat is overigens best enorm veel, daar de oppervlakte van de vier

betrokken gemeenten (Den Haag, Wassenaar, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk) samen slechts 0,5% van het landoppervlak van Nederland uitmaken. Wanneer dit percentage dus lager is dan die 9% kan je stellen dat een bepaalde soort minder algemeen is dan landelijk en als dat percentage hoger is dan die 9% dus algemener. Het gemiddelde aantal exemplaren per PC-gebied. Een hoger aantal in de Haagse regio wijst erop dat de soort algemener is bij ons en een lager aantal minder algemeen.

We kijken eerst naar een selectie van soorten die het in de Haagse regio beter doen en zetten per soort de drie bovengenoemde parameters naast elkaar (zie tabel 2).

Tabel 2. Soorten die het in de Haagse regio beter doen dan landelijk

| | ranglijstnummer | | DH v. L % | exx. per PC-gebied | |
|---------------------------|-----------------|-----------|--------------|--------------------|------------|
| | DH | L | | DH | L |
| Blauwe Reiger | 31 | 43 | 15,8 | 1,9 | 0,7 |
| Ooievaar | 54 | 70 | 23,0 | 0,3 | 0,1 |
| Knobbelzwaan | 35 | 46 | 12,3 | 1,6 | 0,6 |
| Canadese Gans | 14 | 35 | 43,1 | 9,6 | 1,4 |
| Nijlgans | 15 | 32 | 35,1 | 7,8 | 1,5 |
| Waterhoen | 24 | 33 | 14,4 | 2,8 | 1,4 |
| Kleine Mantelmeeuw | 5 | 16 | 30,5 | 20,1 | 5,2 |
| Zilvermeeuw | 5 | 20 | 39,4 | 22,0 | 4,3 |
| Stadsduif | 10 | 16 | 20,1 | 14,0 | 5,2 |
| Nachtegaal | 51 | 74 | 40,1 | 0,4 | 0,1 |
| Staartmees | 40 | 61 | 17,2 | 1,0 | 0,2 |

Dat de blauwe reiger het goed doet in het Haagse is niet zo verwonderlijk met de verschillende kolonies in de stedelijke regio. Zowel broedvogels als niet-broedvogels duiken overal op langs waterkanten om te foerageren en worden al snel in behoorlijke aantal in MUS waargenomen. Behalve in Den Haag bezitten andere grote stedelijke agglomeraties veel minder kolonies en veel MUS-gebieden in het landelijke gebied hebben zelfs helemaal geen kolonie in de naaste omgeving.

Dat ook de ooievaar het goed doet, is niet verbazingwekkend. We hebben diverse nesten in de stad en elders zijn er nauwelijks plaatsen met ooievaarsnesten.

Verrassend is wellicht dat de knobbelzwaan een positieve uitschieter is. In het verleden zijn nogal wat tamme zwanen hier en daar uitgezet

in de stedelijke wateren en later verwilderd. Bijna elk groengebied met een waterpartij van enige omvang herbergt wel een paartje zwanen.

Canadese gans en nijlgans doen het bij ons ontzettend veel beter dan landelijk en dat zal niemand verbazen. De mate waarin misschien wel. Op de verspreidingskaartjes in MUS zien we nog altijd heel duidelijk dat de aanwezigheid in MUS in onze regio veel groter is dan elders in het land en in sommige andere streken beide soorten bijna afwezig zijn. Leuk is het waterhoen. Buiten het broedseizoen zien we regelmatig overal groepjes van deze vogels foerageren op de gazons in verschillende parken. Dat zijn merendeels vogels die hier ook broeden. In het broedseizoen (de MUS-perioden!) leiden ze

een meer verborgen levenswijze, maar worden ze door de MUS-tellers toch snel opgemerkt.

Het zal ook niemand verbazen dat de kleine mantelmeeuw en de zilvermeeuw ook veel en veel hoger scoren dan het landelijke gemiddelde. In de Haagse regio staan ze steevast in de top-tien (dat beide op de 5^{de} plaats staan komt omdat dit een meerjarig gemiddelde is). Met 30-40% van het landelijk totaal nemen ze een prominente plaats in. Als je daarbij bedenkt dat in de landelijke cijfers de Haagse cijfers verwerkt zijn, worden de verschillen met de rest van Nederland in MUS alleen nog groter. In paragraaf 4b wordt verder in detail ingegaan op de meeuwencijfers in MUS.

De stadsduif is natuurlijk typische een soort van de grote stad. Ook elders in Nederland vliegen veel stadsduiven rond die door MUS-tellers worden geteld. Toch staat hij in de Haagse regio maar net in de top-tien van meest getelde soorten.

Dat de nachtegaal in dit rijtje voorkomt, vraagt enige toelichting. Van oudsher behoort het duingebied rond Den Haag tot de rijkste nachtegalengebieden van Nederland. Er zijn een paar PC-gebieden die aan de duinen grenzen en die een paar telpunten in het duingebied zelf hebben. Het zijn deze telpunten die verantwoordelijk zijn voor de aantallen nachtegalen in de Haagse MUS-tellingen, want in de andere PC-gebieden wordt hij nooit waargenomen.

Opvallend is de Staartmees in het rijtje. De Haagse regio is kennelijk een gebied waar deze soort zich heel prettig thuis voelt. Het gemiddeld aantal exemplaren per PC-gebied is weliswaar laag, maar altijd nog het vijfvoudige van het landelijk gemiddelde.

Kijken we naar een aantal soorten die het in de Haagse regio juist slechter doen dan landelijk in MUS, dan zien we het volgende beeld (tabel 3).

Tabel 3. Soorten die het in de Haagse regio slechter doen dan landelijk

| | ranglijstnummer | | DH v. L % | exx. per PC-gebied | |
|--------------------------|-----------------|-----------|--------------|--------------------|-------------|
| | DH | L | | DH | L |
| Grauwe Gans | 38 | 22 | 2,2 | 1,3 | 3,6 |
| Kokmeeuw | 28 | 14 | 1,9 | 2,7 | 6,6 |
| Turkse Tortel | 29 | 10 | 1,6 | 2,1 | 7,7 |
| Boerenzwaluw | 43 | 27 | 2,4 | 0,7 | 2,6 |
| Huiszwaluw | 56 | 25 | 1,3 | 0,3 | 3,1 |
| Witte Kwikstaart | 65 | 49 | 1,2 | 0,1 | 0,5 |
| Zwarte Roodstaart | 68 | 59 | 2,5 | 0,1 | 0,3 |
| Spreeuw | 18 | 8 | 3,0 | 5,4 | 9,9 |
| Huismus | 19 | 5 | 2,7 | 5,3 | 14,3 |
| Vink | 28 | 18 | 2,6 | 2,0 | 4,8 |
| Groenling | 32 | 24 | 4,6 | 1,8 | 3,3 |

De grauwe gans is bij ons in feite een exoot. Alle grauwe ganzen die in diverse groengebieden en soms daarbuiten worden gezien zijn verwilderde exemplaren van een eens uitgezette populatie. Landelijk ligt dit geheel anders. Het overgrote deel van deze soort bestaat uit geheel wilde exemplaren. En juist die worden dan in MUS waargenomen. Kokmeeuwen zien wij in de stad vooral in de herfst en winter wanneer ze naar de stad trekken om daar te foerageren. In het MUS-seizoen (het broedseizoen voor deze soort) zoeken ze hun broedkolonies op. Deze bevinden zich echter niet in de naaste

omgeving van de Haagse regio. Zwervende exemplaren uit deze kolonies zullen zich dus slechts mondjesmaat in het Haagse vertonen. Landelijk ligt dit anders met een aantal MUS-gebieden die vlakbij bepaalde kolonies liggen.

De Turkse tortel is en blijft een soort die in het oosten en zuiden veel algemener is dan in West-Nederland. Het lukt de soort maar niet hier vaste voet te krijgen en een grote populatie te stichten.

De Haagse regio is ook een gebied waar zwaluwsoorten weinig te zoeken hebben. Er is

domweg onvoldoende geschikte nestgelegenheid door het nagenoeg ontbreken van bijvoorbeeld boerderijen in MUS-gebieden. De zwaluwen die hier in MUS worden waargenomen betreffen vrijwel allemaal zwerfende exemplaren en geen broedvogels.

Ook de zwarte roodstaart is typisch een vogel van Oost- en Zuid-Nederland die in de stedelijke agglomeratie in het westen van het land, en zeker in Den Haag, een zeldzame broedvogel is. Hij komt wellicht meer voor dan uit de Haagse MUS-tellingen blijkt, maar als de broedlocatie niet dichtbij een telpunt ligt, wordt hij dus meestal gemist.

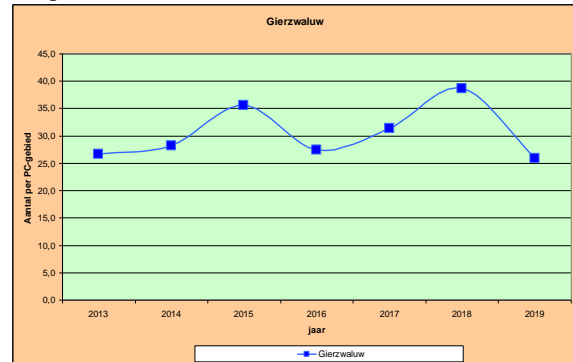
De Haagse regio is berucht door zijn uiterst kleine populatie spreeuwen en huismussen in vergelijking met de landelijke MUS-cijfers. Landelijk staan beide soorten stevast ruimschoots in de top-tien van meest getelde soorten, in de Haagse regio schommelt de plaats ieder jaar rond de 20^{ste}. Vooral het aantal exemplaren van de huismus per PC-gebied ligt ver onder het landelijke gemiddelde. Den Haag en randgemeenten tellen een klein aantal kolonies van beperkte omvang die bloot staan aan tal van bedreigingen. Sommige gebieden in de regio zijn volstrekt huismusloos.

De vink is ook een soort die het zwaartepunt van zijn verspreiding in het oosten van het land heeft. Hierdoor is hij landelijk beduidend algemener in MUS dan in het Haagse.

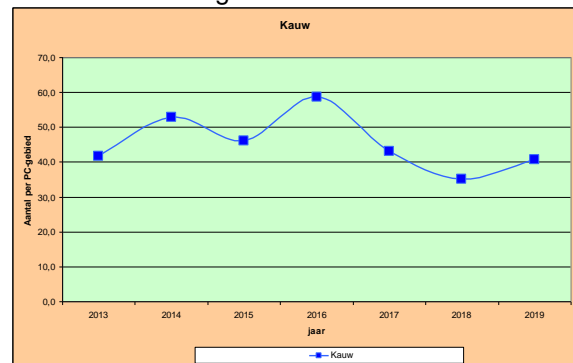
4b Trends in de Haagse MUS-cijfers, 2013-2019

Hoewel het aantal getelde PC-gebieden, zeker ten opzichte van het landelijk totaal, behoorlijk groot is, is een aantal van 55 tot 67, zoals de laatste jaren het geval is, toch erg klein om nauwkeurig trends te bepalen. Dan gaan toevalligheden een belangrijke rol spelen. Vanzelfsprekend is het bepalen van een trend alleen mogelijk bij die 69 soorten die elk jaar worden waargenomen. Bij deze soorten zijn er echter ook een groot aantal die maar schaars worden gezien. Wanneer in een bepaald jaar één of meer PC-gebieden uitvalt, is bij deze soorten de kans groot dat daarmee ook zo'n weinig voorkomende soort ontbreekt. Ook zijn er soorten die slechts lokaal in de Haagse regio voorkomen. Voorbeelden zijn gierzwaluw en huismus. Wanneer nu juist een PC-gebied ontbreekt waar veel gierzwaluwen of huismussen zitten, zal dat ongetwijfeld leiden tot een behoorlijke dip in de trendlijn. Het wil echter niet zeggen dat juist in dat jaar

minder exemplaren aanwezig zijn in de Haagse regio. Zie onderstaand voorbeeld van de gierzwaluw:



Sommige soorten worden vaak in grote groepen waargenomen, zoals halsbandparkiet, gierzwaluw en kauw. Het kan voorkomen dat juist in een bepaald jaar geen grote groep van de desbetreffende soort wordt gezien. Ook dan krijg je een daling in de aantallen die in feite alleen op deze toevalligheid is gebaseerd, maar geen relatie heeft met de werkelijkheid. Als voorbeeld moge dienen de kauw:



Ten slotte is het een feit dat de MUS-tellers een gemêleerde groep vormen van minder ervaren tellers en zeer ervaren tellers. Regelmatig verandert een PC-gebied van teller. Je ziet dan onmiddellijk dat, als een minder ervaren teller wordt vervangen door een ervaren teller en omgekeerd, een flinke stijging van de aantallen (en soms ook van het aantal soorten) en omgekeerd een flinke daling plaatsvindt.

Er zijn twee parameters waarmee je die langjarige trend kan bepalen:

1. De plaats op de ranglijst van meest voorkomende soorten
2. Het aantal exemplaren per postcodegebied

Hieronder volgen een klein aantal soorten waar een duidelijke trend zichtbaar is. Beide parameters zullen worden weergegeven, waarbij met behulp van statistische analyse ook een trendlijn is berekend. Hierbij wordt de taxonomische volgorde aangehouden.

Beginnen we met twee soorten tegelijk: de *Canadese gans* en de *nijlgans*. Hoewel beide soorten een landelijke verspreiding hebben, blijkt uit de verspreidingskaartjes van Sovon dat een groot deel van de exemplaren in MUS in de Haagse regio wordt gezien. Van de nijlgans is in ieder geval bekend dat de eerste exemplaren ontsnapt zijn uit een waterwild-collectie in onze regio. Het is aannemelijk dat ook de Canadese gans vanuit de regio Den Haag zijn zegetocht over het land begon. Beide soorten vertonen vanaf 2013 een flinke groei, hoewel de groei de laatste jaren wat afgevlakt is. Het aantal exemplaren van de Canadese gans nam van 2013 tot 2019 toe van 16,9 tot 23,3 en dat van de nijlgans van 7,4 tot 12,9. De Canadese Gans is de laatste jaren zelfs doorgedrongen tot de top-tien van meest waargenomen soorten. De nijlgans staat sinds 2017 op de 12^{de} plaats.

De *knobbelzwaan* is een soort die een licht dalende trend vertoont. Ook landelijk is de groei van de populatie na 2000 duidelijk gestagneerd.

Omdat in de stad elke waterpartij die qua oppervlakte groot genoeg is voor deze soort een broedpaar kent, is de groei er hier uit. Op de ranglijst van meest waargenomen soorten is hij van 2013 duidelijk gezakt van de 31^{ste} naar de 41^{ste} plaats. Ook het aantal exemplaren van ongeveer 6 uit 2013 (maar ook uit eerdere jaren) wordt rond 2019 nooit meer gehaald.

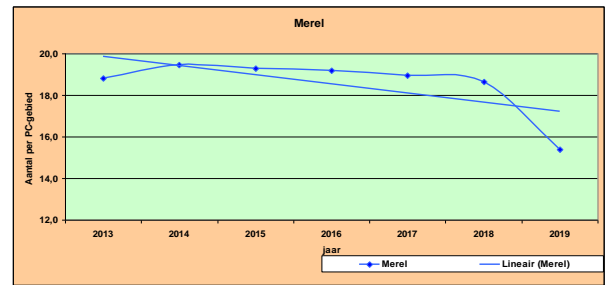
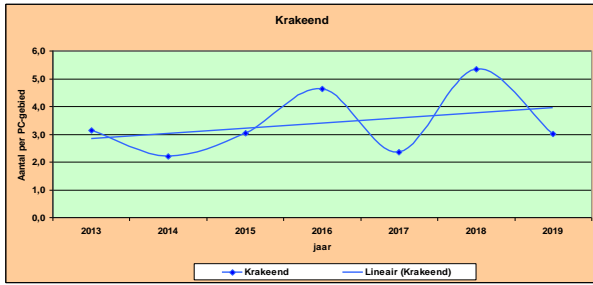
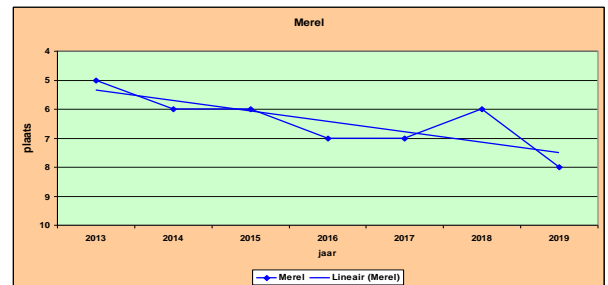
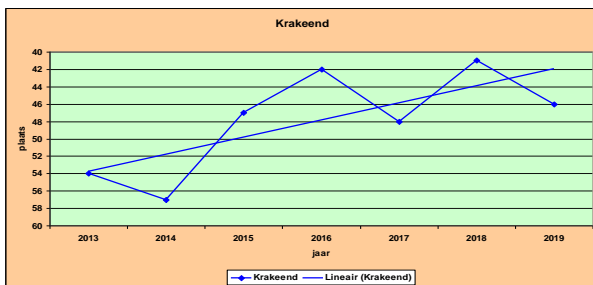
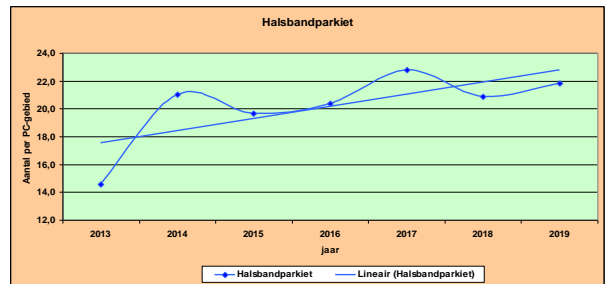
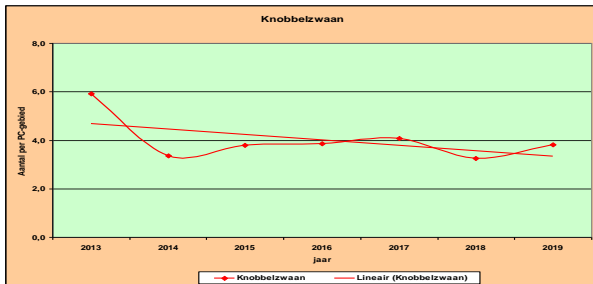
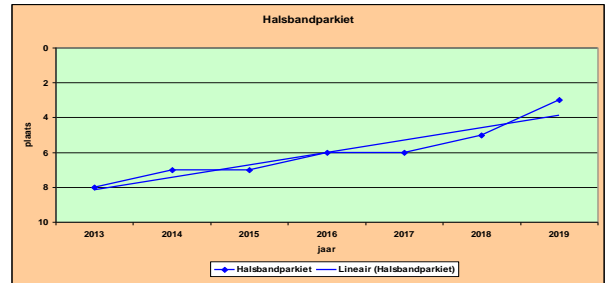
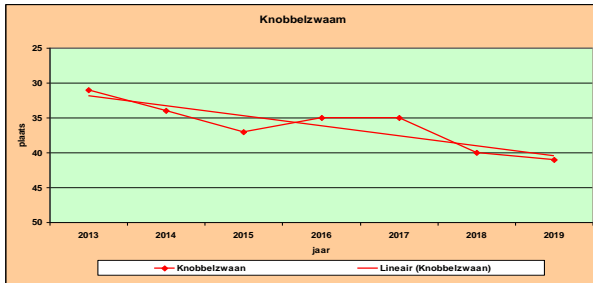
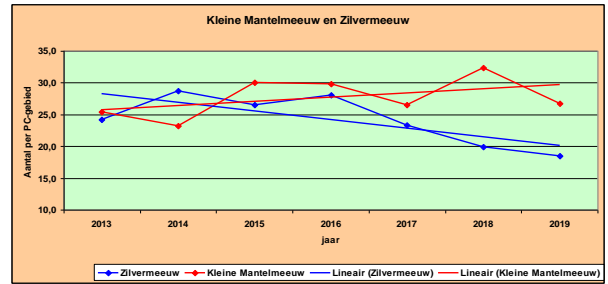
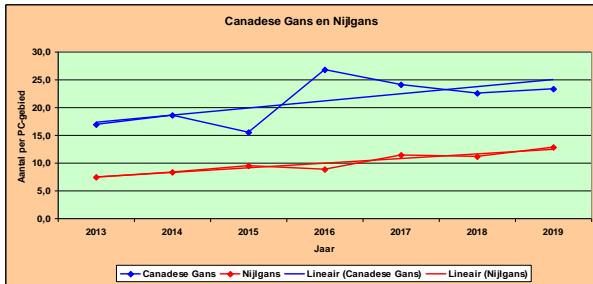
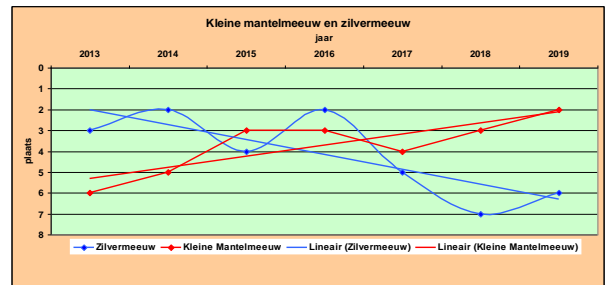
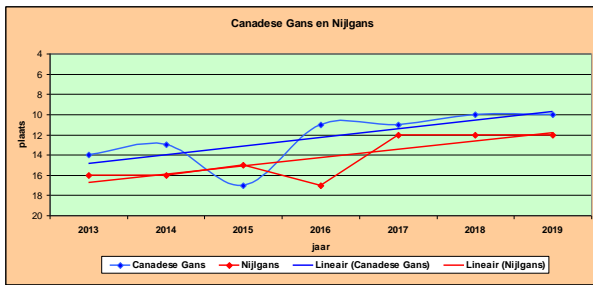
Een nieuwkomer in de Haagse regio is de *krakeend*. Deze soort is landelijk vanaf ca. 1985 met een enorme opmars bezig. In 1979-1985 werd de broedpopulatie nog maar op 1.600-2.400 geschat door Sovon. Voor 2013-2015 vermeldt Sovon al 21.000-26.000 paar en de groei is er nog steeds niet uit. Met name de laatste jaren trekt de soort echter ook steeds meer de stad in en dat zien wij in de MUS-gegevens. Het gaat weliswaar om een bescheiden aantal dat ook nog eens aan schommelingen onderhevig is doordat de aantallen sterk afhankelijk zijn van al dan niet geïnventariseerde PC-gebieden. Maar de groei sinds 2013 is in MUS onmiskenbaar.

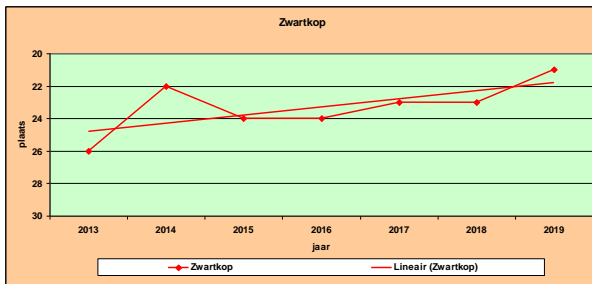
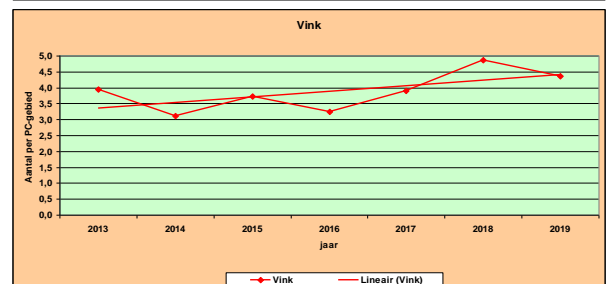
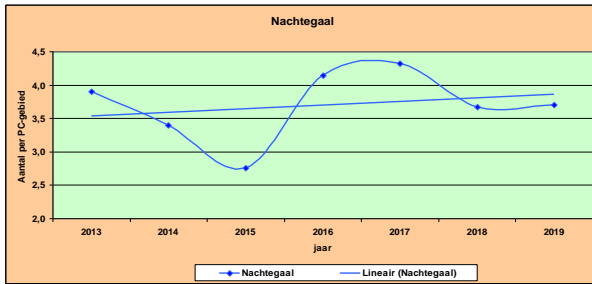
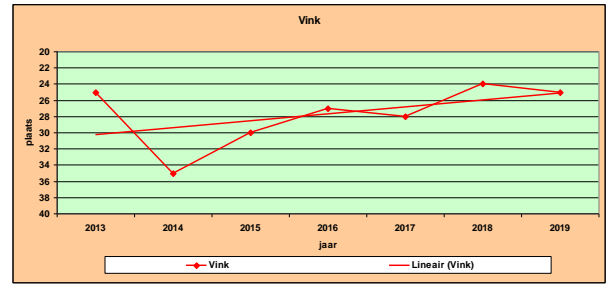
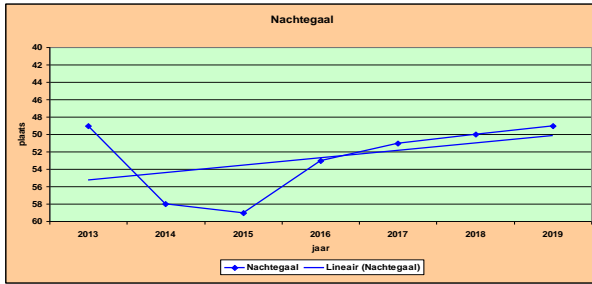
Interessant zijn de ontwikkelingen in de meeuwenpopulatie in de Haagse regio. Het gaat daarbij om de *zilvermeeuw* en de *kleine*

mantelmeeuw. Beide soorten zitten al jaren in de top-tien van meest waargenomen soorten, maar de laatste jaren zien we een opmerkelijke verschuiving. Stond de zilvermeeuw in 2013 nog op de 2^{de} plaats, in 2019 was hij gezakt naar de 6^{de} plaats. En in die periode is de kleine mantelmeeuw juist gestegen van de 6^{de} naar de 2^{de} plaats. Ook het aantal exemplaren per PC-gebied van de zilvermeeuw is met ca. 25% gedaald, terwijl dat van de kleine mantelmeeuw juist een stijging vertoont. Nadere analyse laat zien dat de zilvermeeuw vooral sinds 2015 een sterke afname in Scheveningen vertoont, dat eens het grote bolwerk van deze meeuwensoort was. In Segbroek ging hij vanaf 2017 sterk achteruit. In de overige stadsdelen en in de randgemeenten bleef de soort min of meer stabiel in aantal. De kleine mantelmeeuw heeft zijn opmars vooral te danken aan een toename in Segbroek en in de randgemeenten en blijft in de overige stadsdelen ongeveer gelijk.

De *halsbandparkiet* is een soort die in het Haagse sinds jaar en dag in de top-tien voorkomt. Ook bij deze soort is de groei er nog lang niet uit. Stond hij in 2013 nog op de 8^{ste} plaats op de ranglijst van meest waargenomen soorten, in 2019 is hij opgeklommen naar de 3^{de} plaats. Ook het gemiddeld aantal exemplaren per PC-gebied is de laatste jaren gemiddeld steeds verder toegenomen. Hij verspreidt zich ook nog steeds meer over de stad. Was er vroeger nog altijd een 10% van de PC-gebieden waar hij ontbrak, in 2019 ontbrak hij in nog maar één gebied. Dit hangt ook samen met het feit dat steeds meer kleinere slaapplekken ontstaan. Er is in MUS dan ook een duidelijke afname van de waarneming van grote groepen halsbandparkieten. In 2010 en 2011 samen waren er nog drie groepen van meer dan 200 exemplaren, in 2015 en later werd nog maar in 2 jaren een groep van meer dan 100 gezien.

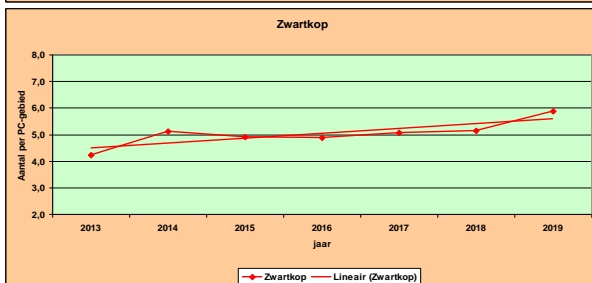
De laatste jaren is er landelijk een toenemende sterfte van *merels* door het Usutu-virus. Aanvankelijk trad die sterfte alleen op in het oosten en zuiden van het land. Harde aanwijzingen dat het virus inmiddels ook in West-Nederland is opgedoken zijn er niet. Wat wel een feit is dat in MUS er in 2019 een dramatische afname van het aantal merels per PC-gebied optrad wat erin resulteerde dat hij



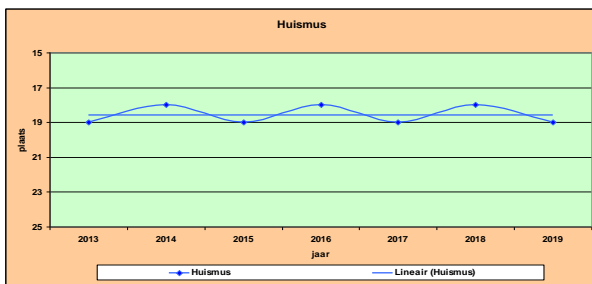


op de ranglijst van meest getelde soorten daalde van de 5^{de} plaats naar de 8^{ste} plaats. Afgewacht moet worden of dit het begin van een afnemende trend is of slechts een toevallige daling en de soort zich in 2020 weer herstelt.

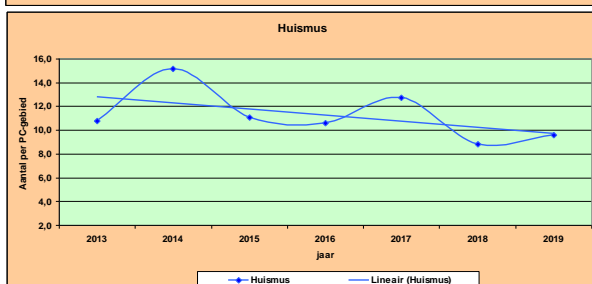
Zo nu en dan duiken echter ook geluiden in de Haagse regio op dat bewoners vinden dat er steeds minder merels in hun tuin worden gezien.



Het duingebied rond Den Haag behoort tot de rijkste gebieden voor *nachtgalen* in Nederland. Er zijn een aantal PC-gebieden aan de rand van de duinen die één of meer telpunten in het duingebied hebben en daardoor komt de nachtegaal, zij het heel mondjesmaat, ook voor in de MUS-tellingen in de Haagse regio. De plaats op de ranglijst van meest getelde soorten is bescheiden, ergens tussen de 50^{ste} en 60^{ste} plaats. Hoewel niet indrukwekkend, lijkt het in MUS erop dat het de soort voor de wind gaat. Met wat ups en downs is een lichte stijging van het aantal nachtegaal waarneembaar.



De *zwartkop* is een soort die door de zachte winters steeds vaker in de winter blijft hangen in plaats naar Afrika te trekken om te overwinteren. In de stad is het daarnaast altijd iets warmer dan erbuiten, vandaar dat tuinbezitters soms zelfs hartje winter een zwartkop op de voerplaats zien. Die vogels blijven in het voorjaar hangen en gaan dan ook tot broeden over. Het is daarom niet verwonderlijk dat de afgelopen jaren in MUS steeds meer zwartkoppen worden



waargenomen. Hij is van 2013 tot 2019 vijf plaatsen op de ranglijst gestegen en het aantal exemplaren per PC-gebied is in die periode met bijna 30% toegenomen.

De *huismus* is echt een zorgenkindje in de Haagse MUS-tellingen. Er bevinden zich hier en daar kleine kolonies, maar in een groot deel van de PC-gebieden schittert hij door afwezigheid. Hij is in de afgelopen jaren gemiddeld slechts in ca. de helft van alle gebieden waargenomen. Waar hij landelijk steevast tot de top-vijf van meest waargenomen soorten behoort moet hij het hier doen met een, overigens nagenoeg constante, 18^{de} of 19^{de} plaats. Er wordt van alles gedaan, ook door de HVB, om de laatste populaties te redden, maar het effect hiervan is niet te zien in MUS. Met wat schommelingen is het aantal per PC-gebied van 2013 tot 2019 nog steeds dalende. Het is onduidelijk of er eindelijk een kentering komt in deze neerwaartse spiraal. Anders moet gevreesd worden dat op termijn de huismus definitief uit het straatbeeld van Den Haag en omgeving is verdwenen.

De *vink* is ook een soort die zich in het oosten van het land beter thuis voelt dan in het westen. We zagen al dat hij het in de Haagse regio slechter doet dan landelijk in MUS. In de winter zien wij in de tuin wel veel vinken op het voer afkomen, maar dan zijn het of exemplaren uit het oosten van het land of uit Scandinavië die bij ons komen overwinteren. In het voorjaar, als MUS van start gaat, zijn de meeste vinken bij ons in het Haagse weer verdwenen. Desondanks is in MUS te zien dat de soort voorzichtig bezig is aan een langzame opmars. Zowel de plaats op de ranglijst (van 35 in 2014 tot 25 in 2019) als het gemiddeld aantal per PC-gebied (in diezelfde periode met ca. 50%) is toegenomen. Natuurlijk blijft het een bescheiden plek op de ranglijst en gaat het maar om gemiddeld een klein aantal per PC-gebied, maar het begin is er. De toekomst zal leren of deze trend zich doorzet.

Samengevat:

Een positieve trend vertonen onder meer

Canadese gans
Nijlgans
Krakeend
Kleine mantelmeeuw
Halsbandparkiet
Nachtegaal
Zwartkop
Vink

Een negatieve trend vertonen onder meer

Knobbelzwaan
Wilde eend
Zilvermeeuw
Merel
Huisumus

5. Slotconclusie

- a. Van 22 soorten wijkt de stand in de Haagse regio sterk af van het landelijk gemiddelde in MUS; de helft scoort duidelijk beter en de andere helft duidelijk slechter.
- b. Er zijn 69 soorten die elk jaar in MUS worden waargenomen en die derhalve tot de vaste kern in de Haagse regio gerekend kunnen worden.
- c. Van veel soorten is het aantal exemplaren per PC-gebied te klein om een uitspraak te doen.
- d. De meeste soorten in de Haagse regio vertonen geen duidelijke trend.
- e. De Haagse regio kent derhalve een stabiele vogelstand die van jaar op jaar slechts weinig verschilt.

Bijlage 1

Getelde PC-gebieden 2007-2019

| PC-gebied | Naam | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 |
|-----------|-------------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| | Den Haag | | | | | | | | | | | | | |
| | Centrum | | | | | | | | | | | | | |
| 2511 | Centrum | | | | | X | X | | X | X | X | X | X | X |
| 2512 | Centrum-zuid | | | | X | X | | | | | X | X | X | X |
| 2513 | Zeeheldenkwartier oost | | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 2514 | Willemspark | | | | | | | X | X | X | X | X | X | X |
| 2515 | Stationsbuurt | | | | X | X | X | | X | X | X | | | |
| 2516 | | | | | | | | | | | | | | X |
| 2518 | Zeeheldenkwartier west | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 2525 | Schilderswijk zuid | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 2526 | Schilderswijk noord | | | | | | | | X | X | X | X | X | X |
| 2585 | Archipelbuurt | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| | Escamp | | | | | | | | | | | | | |
| 2531 | Moerwijk noord/oost | | | | | | | | X | X | X | | X | X |
| 2532 | | | | | | | | | | | | | | X |
| 2533 | Moerwijk west | | | | | | | | | | X | X | X | X |
| 2542 | Vrederust | | | | | | X | X | | | | | | |
| 2543 | Bouwlust oost | | | | V | X | X | X | X | X | X | V | X | X |
| 2544 | Bouwlust west | | | | | X | X | X | X | X | X | | X | X |
| 2545 | Morgenstond west | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | | |
| 2546 | Leyenburg oost | | | | | | | X | X | X | X | X | X | |
| 2547 | Leyenburg west | | | | | X | | | X | X | X | X | X | X |
| 2548 | Wateringse Veld | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 2571 | | | | | | | | | | | | | | X |
| 2573 | Oostbroek | | | | | | | X | | | | | | |
| 2574 | Rustenburg | | | | | | | | | | | X | X | X |
| | Haagse Hout | | | | | | | | | | | | | |
| 2591 | Mariahoeve noord | | | | X | X | X | | X | X | X | X | | X |
| 2592 | Mariahoeve midden | | | | X | X | | | X | X | X | X | X | X |
| 2593 | Bezuidenhout oost | | | | | X | | X | X | X | X | X | | X |
| 2594 | Marlot | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | V | X |
| 2595 | Bezuidenhout midden/west | | | | | | | X | X | X | X | X | X | X |
| 2596 | Benoordenhout | | | | X | X | X | X | X | X | | X | X | X |
| 2597 | Duttendel | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| | Laak | | | | | | | | | | | | | |
| 2516 | Molenwijk | | | | | | | X | X | | X | X | | |
| 2522 | Laakkwartier oost | | | | | X | X | X | | X | X | | | |
| | Leidschenveen-Ypenburg | | | | | | | | | | | | | |
| 2492 | Leidschenveen | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 2493 | Leidschenveen Lanen | | | | X | X | | X | X | X | X | X | X | X |
| 2496 | Ypenburg noord | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 2497 | Ypenburg Singels/Waterwijk | | | | | | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 2498 | Ypenburg - bloemenwijk | | | | | | | | | | | | X | X |

Bijlage 1 (vervolg)

Getelde PC-gebieden 2007-2019

| PC-gebied | Naam | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 |
|-----------|------------------------|----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
| | Loosduinen | | | | | | | | | | | | | |
| 2551 | Waldeck | | | | | | | | X | | X | X | X | |
| 2552 | Houtwijk | | | | X | X | X | X | X | X | X | | X | X |
| 2553 | Kraayenstein | | | | | | | | X | X | X | | | |
| 2554 | Kijkduin | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 2555 | Bohemen | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| | Scheveningen | | | | | | | | | | | | | |
| 2517 | Duinoord | | | | X | X | X | X | X | X | | | X | X |
| 2582 | Statenkwartier | | | | | X | | | | | X | X | X | X |
| 2583 | Duindorp | | | | | | | X | X | | X | X | X | X |
| 2584 | Oud-Scheveningen | | | | | | | X | X | X | X | X | | X |
| 2586 | Scheveningen Badplaats | | | | | | | | X | X | X | X | | X |
| 2587 | Belgisch Park | | | | | X | | X | X | X | X | X | | X |
| | Segbroek | | | | | | | | | | | | | |
| 2562 | Regentessekwartier | X | X | X | X | X | X | X | | | X | X | X | X |
| 2563 | Valkenboskwartier zuid | | | | X | | | | | | X | X | X | X |
| 2564 | Vruchtenbuurt | | | | | | X | X | X | | X | X | X | X |
| 2565 | Bomenbuurt | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 2566 | Vogelwijk | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| | Wassenaar | | | | | | | | | | | | | |
| 2241 | Deyleroord | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 2242 | Oostdorp | X | X | X | X | | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 2243 | De Kievit e.o. | | | | | | | X | | | | | | X |
| 2244 | Nieuw Wassenaar | | | | | | | | X | | X | X | X | X |
| 2245 | Kerkehout | | | | | X | X | X | X | X | X | X | | X |
| | Leidschendam | | | | | | | | | | | | | |
| 2261 | De Zijde | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 2262 | De Heuvel | | | | | | X | X | | X | X | X | X | X |
| 2263 | Prinsenhof | | | | | | | X | X | X | X | X | X | X |
| 2264 | Raadhuiskwartier | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 2265 | De Rietvink | | | | X | X | X | | X | X | X | X | X | X |
| | Voorburg | | | | | | | | | | | | | |
| 2271 | Voorburg oost | X | X | X | X | X | X | X | X | X | | X | X | X |
| 2272 | Essesteijn/Damsigt | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 2273 | Voorburg noord/t Loo | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 2274 | Voorburg oud | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 2275 | Voorburg west | | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| | Rijswijk | | | | | | | | | | | | | |
| 2281 | Cromwijk/Leeuwendaal | | | | X | X | X | | | X | X | | X | X |
| 2282 | Te Werve | | | | | X | X | X | | X | X | X | X | X |
| 2283 | De Put e.o. | | | | | X | | X | X | X | X | X | X | X |
| 2284 | Steenvoorde noord | | | | | | | | | | | | | X |
| 2285 | De Strijp | | X | | | | | X | X | | X | X | X | X |
| 2286 | Steenvoorde zuidwest | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 2287 | Steenvoorde zuidoost | | | | | | | | | | | | X | X |
| 2288 | Plaspoelpolder | | | | | | | | X | X | X | X | X | X |
| | Aantal PC's | 7 | 11 | 10 | 35 | 45 | 41 | 51 | 56 | 55 | 63 | 59 | 58 | 67 |

Bijlage 2

Waargenomen soorten 2007-2019

| | Soorten | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 |
|----|--------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| 1 | Dodaars | | | | | | | X | | | | | | |
| 2 | Fuut | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 3 | Aalscholver | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 4 | Grote Zilverreiger | | | | | | | | | | | | X | X |
| 5 | Blauwe Reiger | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 6 | Ooievaar | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 7 | Lepelaar | | | | | X | X | | | X | | X | | X |
| 8 | Knobbelzwaan | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 9 | Zwarte Zwaan | | | | | | | | X | X | X | X | X | |
| 10 | Zwaangans | | | | X | | | | | X | | | | |
| 11 | Grauwe Gans | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 12 | Soepgans | | X | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 13 | Indische Gans | | | | | X | X | | | X | X | | X | |
| 14 | Canadese Gans | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 15 | Brandgans | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 16 | Nijlgans | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 17 | Bergeend | | | | | | | | | X | | X | X | |
| 18 | Muskuseend | X | X | X | X | X | X | X | X | | X | | | X |
| 19 | Carolina-eend | | | | X | X | | X | X | X | X | X | X | X |
| 20 | Mandarijneend | | | | | | | X | | X | | X | X | |
| 21 | Smient | | | | | | | | | X | | | | |
| 22 | Krakeend | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 23 | Wilde Eend | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 24 | Soepeend | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 25 | Slobeend | | X | | | | | | | | | | X | |
| 26 | Krooneend | | | | | | | | | | | X | | |
| 27 | Tafeleend | | | | | | X | | | | | | | X |
| 28 | Kuifeend | X | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 29 | Wespendief | | | | | | X | X | | | | X | | |
| 30 | Havik | | | | | | | X | X | X | X | X | X | X |
| 31 | Sperwer | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 32 | Buizerd | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 33 | Torenvalk | | X | | X | | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 34 | Boomvalk | | X | | X | | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 35 | Slechtvalk | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 36 | Fazant | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 37 | Waterhoen | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 38 | Meerkoet | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 39 | Scholekster | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 40 | Kleine Plevier | | | | | X | X | | | | X | X | X | |
| 41 | Kievit | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 42 | Houtsnip | | X | | | | | | | | X | | | |
| 43 | Grutto | | X | | | X | X | | | X | | X | X | |
| 44 | Wulp | | X | | X | X | | | | | X | | | |
| 45 | Tureluur | X | | | X | | | X | | | | | | |
| 46 | Witgat | | | | | | | | | | X | | | |
| 47 | Kokmeeuw | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 48 | Stormmeeuw | | X | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 49 | Kleine Mantelmeeuw | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 50 | Zilvermeeuw | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 51 | Grote Mantelmeeuw | X | | | | | X | X | X | X | | X | | |

Bijlage 2 (vervolg)

Waargenomen soorten 2007-2019

| | Soorten | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 |
|-----|-----------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| 52 | Visdief | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 53 | Stadsduif | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 54 | Holenduif | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 55 | Houtduif | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 56 | Turkse Tortel | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 57 | Halsbandparkiet | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 58 | Valkparkiet | | | | | | | | | | X | | X | |
| 59 | Monniksparkiet | | | | | | | | X | | | | | |
| 60 | Koekoek | X | X | X | X | X | X | | X | X | X | X | X | X |
| 61 | Bosuil | | X | X | X | | X | | X | | X | | | X |
| 62 | Ransuil | | | X | | | | | | | | | | |
| 63 | Gierzwaluw | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 64 | IJsvogel | | | X | | | X | | X | X | X | X | | |
| 65 | Groene Specht | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 66 | Grote Bonte Specht | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 67 | Kleine Bonte Specht | | | | | X | | | | | | | | |
| 68 | Boomleeuwerik | | | | | | | | | | | | | X |
| 69 | Oeverzwaluw | | | | | | | | | | X | | X | |
| 70 | Boerenzwaluw | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 71 | Huiszwaluw | | X | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 72 | Graspieper | | | X | | | X | | | | | | | |
| 73 | Grote Gele Kwikstaart | | | | X | | | X | | | | | X | |
| 74 | Witte Kwikstaart | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 75 | Rouwkwikstaart | | | | | | | | | | | X | | |
| 76 | Winterkoning | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 77 | Heggenmus | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 78 | Roodborst | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 79 | Nachtegaal | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 80 | Zwarte Roodstaart | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 81 | Gekraagde Roodstaart | | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 82 | Tapuit | | | | X | | X | | | | | | X | X |
| 83 | Beflijster | | | | X | | | | | | X | | | |
| 84 | Merel | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 85 | Kramsvogel | X | | | X | | | X | X | | | | | X |
| 86 | Zanglijster | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 87 | Koperwiek | | | | | | | | | | | | | X |
| 88 | Grote Lijster | | X | | | | X | | | | | | | |
| 89 | Cetti's Zanger | | | | | | | | | | | | | X |
| 90 | Sprinkhaanzanger | X | | | X | X | | X | | X | | | | |
| 91 | Snor | | | | | | X | | | | | | | |
| 92 | Rietzanger | X | X | | X | X | X | X | X | X | | X | X | X |
| 93 | Bosrietzanger | X | | | X | X | X | X | X | X | X | | | X |
| 94 | Kleine Karekiet | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 95 | Spotvogel | | X | X | X | X | | X | | | | | | |
| 96 | Braamsluiper | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 97 | Grasmus | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 98 | Tuinfluit | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 99 | Zwartkop | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 100 | Fluiter | | | | X | | | | | | | | | |
| 101 | Tjiftjaf | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 102 | Fitis | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |

Bijlage 2 (vervolg)

Waargenomen soorten 2007-2019

| | Soorten | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 |
|-----|----------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| 103 | Goudhaan | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 104 | Grauwe Vliegenvanger | | X | X | | | X | | X | X | X | X | X | X |
| 105 | Bonte Vliegenvanger | | X | | | | | | | | | | | |
| 106 | Staartmees | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 107 | Glanskop | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 108 | Matkop | | | | | X | | | | | | | | |
| 109 | Zwarte Mees | | | X | | | | X | | | | | | |
| 110 | Pimpelmees | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 111 | Koolmees | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 112 | Boomklever | | | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 113 | Boomkruiper | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 114 | Wielewaal | | | | | | | | | | | | X | |
| 115 | Gaai | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 116 | Ekster | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 117 | Kauw | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 118 | Zwarte Kraai | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 119 | Spreeuw | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 120 | Treurmaina | | | | | | | | | | | X | | |
| 121 | Huisemus | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 122 | Ringmus | | | | | | X | | | | | X | X | X |
| 123 | Vink | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 124 | Keep | | | | X | | | X | | | | | | |
| 125 | Groenling | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 126 | Putter | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X | X |
| 127 | Sijs | | | | X | | X | X | | | | | | |
| 128 | Kneu | | | X | X | | | | | X | | X | X | X |
| 129 | Barmsijs | | | | | | | | | | X | | | |
| 130 | Goudvink | | | | | X | | X | | X | X | X | X | X |
| 131 | Appelvink | | | | | | | X | | X | X | X | X | |
| 132 | Geelgors | | X | | | | | | | | | | | |
| 133 | Rietgors | | | | X | X | X | X | X | X | | X | | X |
| 134 | Grauwe Gors | | | | | | | | | | | | | X |
| 135 | Blauwe Pauw | | | | X | X | X | | X | | | X | | |

| | 2007 | 2008 | 2009 | 2010 | 2011 | 2012 | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 |
|----------------------------|------|------|------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| aantal per jaar | 57 | 75 | 70 | 92 | 86 | 93 | 90 | 88 | 92 | 91 | 94 | 93 | 92 |
| geaccumuleerd vanaf 2007 | | 81 | 89 | 104 | 110 | 114 | 118 | 120 | 122 | 126 | 129 | 131 | 135 |
| aantal getelde PC-gebieden | 7 | 11 | 10 | 35 | 45 | 41 | 51 | 56 | 55 | 63 | 59 | 58 | 67 |
| totaal aantal exx | 1237 | 3735 | 4095 | 12158 | 15609 | 14437 | 16242 | 20097 | 19815 | 23325 | 21978 | 20403 | 22457 |
| aantal exx per PC-gebied | 177 | 340 | 410 | 347 | 347 | 352 | 318 | 359 | 360 | 370 | 373 | 352 | 335 |

Bijlage 3

Plaats op de ranglijst van waargenomen soorten naar aflopend aantal, 2013-2019 (alleen soorten die elk jaar zijn waargenomen)

| | | | Plaats op ranglijst | | | | | | |
|----|-------|----------------------|---------------------|------|------|------|------|------|------|
| | | | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 |
| 1 | 90 | Fuut | 39 | 37 | 36 | 37 | 37 | 38 | 35 |
| 2 | 720 | Aalscholver | 40 | 41 | 41 | 44 | 43 | 39 | 42 |
| 3 | 1220 | Blauwe Reiger | 34 | 27 | 32 | 29 | 34 | 28 | 31 |
| 4 | 1340 | Ooievaar | 61 | 56 | 54 | 51 | 52 | 56 | 65 |
| 5 | 1520 | Knobbelzwaan | 31 | 34 | 37 | 35 | 35 | 40 | 41 |
| 6 | 1610 | Grauwe Gans | 47 | 28 | 38 | 36 | 32 | 25 | 29 |
| 7 | 1619 | Soepgans | 62 | 51 | 49 | 46 | 45 | 45 | 45 |
| 8 | 1660 | Canadese Gans | 14 | 13 | 17 | 11 | 11 | 10 | 10 |
| 9 | 1670 | Brandgans | 66 | 49 | 42 | 65 | 66 | 51 | 43 |
| 10 | 1700 | Nijlgans | 16 | 16 | 15 | 17 | 12 | 12 | 12 |
| 11 | 1820 | Krakeend | 54 | 57 | 47 | 42 | 48 | 41 | 46 |
| 12 | 1860 | Wilde Eend | 9 | 11 | 11 | 13 | 14 | 13 | 14 |
| 13 | 1869 | Soepeend | 35 | 36 | 25 | 28 | 24 | 31 | 38 |
| 14 | 2030 | Kuifeend | 43 | 38 | 40 | 33 | 39 | 36 | 44 |
| 15 | 2690 | Sperwer | 71 | 81 | 73 | 67 | 79 | 80 | 79 |
| 16 | 2870 | Buizerd | 60 | 64 | 65 | 61 | 62 | 65 | 60 |
| 17 | 3200 | Slechtvalk | 67 | 68 | 87 | 71 | 74 | 63 | 66 |
| 18 | 3940 | Fazant | 52 | 48 | 53 | 60 | 54 | 53 | 55 |
| 19 | 4240 | Waterhoen | 24 | 25 | 22 | 23 | 25 | 27 | 24 |
| 20 | 4290 | Meerkoet | 12 | 14 | 12 | 12 | 15 | 14 | 15 |
| 21 | 4500 | Scholekster | 32 | 26 | 29 | 25 | 27 | 29 | 26 |
| 22 | 4930 | Kievit | 57 | 46 | 61 | 57 | 44 | 47 | 59 |
| 23 | 5820 | Kokmeeuw | 20 | 24 | 31 | 39 | 40 | 37 | 32 |
| 24 | 5900 | Stormmeeuw | 48 | 63 | 58 | 76 | 59 | 60 | 61 |
| 25 | 5910 | Kleine Mantelmeeuw | 6 | 5 | 3 | 3 | 4 | 3 | 2 |
| 26 | 5920 | Zilvermeeuw | 3 | 2 | 4 | 2 | 5 | 7 | 6 |
| 27 | 6150 | Visdief | 33 | 47 | 51 | 52 | 46 | 55 | 53 |
| 28 | 6658 | Stadsduif | 13 | 8 | 9 | 8 | 9 | 9 | 9 |
| 29 | 6680 | Holenduif | 55 | 53 | 52 | 48 | 53 | 49 | 54 |
| 30 | 6700 | Houtduif | 2 | 4 | 5 | 4 | 3 | 4 | 4 |
| 31 | 6840 | Turkse Tortel | 28 | 31 | 28 | 32 | 29 | 30 | 33 |
| 32 | 7120 | Halsbandparkiet | 8 | 7 | 7 | 6 | 6 | 5 | 3 |
| 33 | 7950 | Gierzwaluw | 4 | 3 | 2 | 5 | 2 | 2 | 5 |
| 34 | 8560 | Groene Specht | 46 | 45 | 50 | 47 | 56 | 52 | 52 |
| 35 | 8760 | Grote Bonte Specht | 36 | 32 | 35 | 34 | 31 | 34 | 28 |
| 36 | 9920 | Boerenzwaluw | 42 | 43 | 45 | 45 | 42 | 44 | 30 |
| 37 | 10010 | Huiszwaluw | 45 | 54 | 46 | 58 | 65 | 48 | 48 |
| 38 | 10201 | Witte Kwikstaart | 69 | 66 | 64 | 63 | 71 | 58 | 62 |
| 39 | 10660 | Winterkoning | 17 | 17 | 16 | 16 | 17 | 16 | 16 |
| 40 | 10840 | Heggenmus | 22 | 21 | 23 | 22 | 22 | 22 | 23 |
| 41 | 10990 | Roodborst | 23 | 23 | 21 | 21 | 21 | 21 | 22 |
| 42 | 11040 | Nachtegaal | 49 | 58 | 59 | 53 | 51 | 50 | 49 |
| 43 | 11210 | Zwarte Roodstaart | 70 | 67 | 69 | 55 | 60 | 70 | 72 |
| 44 | 11220 | Gekraagde Roodstaart | 77 | 70 | 79 | 75 | 88 | 84 | 74 |
| 45 | 11870 | Merel | 5 | 6 | 6 | 7 | 7 | 6 | 8 |
| 46 | 12000 | Zanglijster | 74 | 29 | 26 | 26 | 26 | 26 | 27 |
| 47 | 12510 | Kleine Karekiet | 50 | 52 | 48 | 50 | 49 | 59 | 50 |
| 48 | 12740 | Braamsluiper | 64 | 62 | 67 | 66 | 61 | 61 | 67 |
| 49 | 12750 | Grasmus | 72 | 60 | 63 | 54 | 57 | 62 | 58 |

Bijlage 3 (vervolg)**Plaats op de ranglijst van waargenomen soorten naar aflopend aantal, 2013-2019
(alleen soorten die elk jaar zijn waargenomen)**

| | | | Plaats op ranglijst | | | | | | |
|----|-------|--------------|---------------------|------|------|------|------|------|------|
| | | | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 |
| 50 | 12760 | Tuinfluitier | 53 | 55 | 56 | 62 | 55 | 57 | 56 |
| 51 | 12770 | Zwartkop | 26 | 22 | 24 | 24 | 23 | 23 | 21 |
| 52 | 13110 | Tjiftjaf | 21 | 19 | 20 | 19 | 20 | 19 | 20 |
| 53 | 13120 | Fitis | 44 | 42 | 43 | 43 | 50 | 46 | 47 |
| 54 | 13140 | Goudhaan | 68 | 83 | 72 | 59 | 73 | 74 | 64 |
| 55 | 14370 | Staartmees | 37 | 44 | 44 | 41 | 47 | 43 | 40 |
| 56 | 14400 | Glanskop | 76 | 74 | 70 | 74 | 94 | 85 | 78 |
| 57 | 14620 | Pimpelmees | 15 | 15 | 14 | 15 | 18 | 17 | 18 |
| 58 | 14640 | Koolmees | 7 | 9 | 8 | 9 | 10 | 8 | 7 |
| 59 | 14790 | Boomklever | 51 | 59 | 57 | 56 | 58 | 54 | 51 |
| 60 | 14870 | Boomkruiper | 38 | 40 | 39 | 38 | 36 | 35 | 36 |
| 61 | 15390 | Gaai | 27 | 33 | 33 | 31 | 30 | 32 | 34 |
| 62 | 15490 | Ekster | 11 | 12 | 13 | 14 | 16 | 15 | 13 |
| 63 | 15600 | Kauw | 1 | 1 | 1 | 1 | 1 | 1 | 1 |
| 64 | 15671 | Zwarte Kraai | 10 | 10 | 10 | 10 | 8 | 11 | 11 |
| 65 | 15820 | Spreeuw | 18 | 20 | 18 | 20 | 13 | 20 | 17 |
| 66 | 15910 | Huismus | 19 | 18 | 19 | 18 | 19 | 18 | 19 |
| 67 | 16360 | Vink | 25 | 35 | 30 | 27 | 28 | 24 | 25 |
| 68 | 16490 | Groenling | 30 | 30 | 27 | 30 | 33 | 33 | 37 |
| 69 | 16530 | Putter | 41 | 39 | 34 | 40 | 41 | 42 | 39 |

Bijlage 4

Aantal exemplaren per PC-gebied (alleen soorten die elk jaar zijn waargenomen)

| | | aantal exemplaren | | | | | | |
|----|----------------------------|-------------------|------|------|------|------|------|------|
| | | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 |
| 1 | 90 Fuut | 2,9 | 3,6 | 3,9 | 3,3 | 3,5 | 3,7 | 3,8 |
| 2 | 720 Aalscholver | 2,6 | 3,9 | 2,9 | 2,3 | 2,7 | 3,3 | 2,2 |
| 3 | 1220 Blauwe Reiger | 2,7 | 3,3 | 2,4 | 2,5 | 2,7 | 3,1 | 2,5 |
| 4 | 1340 Ooievaar | 2,7 | 2,8 | 3,1 | 4,6 | 3,0 | 2,1 | 1,3 |
| 5 | 1520 Knobbelzwaan | 5,9 | 3,4 | 3,8 | 3,9 | 4,1 | 3,2 | 3,8 |
| 6 | 1610 Grauwe Gans | 5,5 | 12,7 | 8,2 | 8,6 | 7,2 | 10,8 | 13,3 |
| 7 | 1619 Soepgans | 3,5 | 5,4 | 4,5 | 3,9 | 5,7 | 7,2 | 6,8 |
| 8 | 1660 Canadese Gans | 16,9 | 18,6 | 15,5 | 26,8 | 24,2 | 22,5 | 23,3 |
| 9 | 1670 Brandgans | 6,0 | 10,7 | 10,6 | 3,1 | 2,8 | 5,3 | 36,0 |
| 10 | 1700 Nijlgans | 7,4 | 8,3 | 9,5 | 8,8 | 11,4 | 11,2 | 12,9 |
| 11 | 1820 Krakeend | 3,2 | 2,2 | 3,0 | 4,6 | 2,3 | 5,3 | 3,0 |
| 12 | 1860 Wilde Eend | 14,9 | 12,1 | 13,0 | 11,5 | 12,4 | 11,3 | 9,5 |
| 13 | 1869 Soepeend | 4,7 | 3,6 | 7,3 | 6,9 | 7,3 | 5,0 | 3,5 |
| 14 | 2030 Kuifeend | 3,7 | 5,4 | 4,5 | 6,4 | 4,4 | 4,8 | 3,7 |
| 15 | 2690 Sperwer | 1,0 | 1,0 | 1,0 | 1,5 | 1,5 | 1,0 | 1,6 |
| 16 | 2870 Buizerd | 1,5 | 1,7 | 1,4 | 1,6 | 1,5 | 1,4 | 1,3 |
| 17 | 3200 Slechtvalk | 3,0 | 1,8 | 1,0 | 1,0 | 1,0 | 2,0 | 1,8 |
| 18 | 3940 Fazant | 2,1 | 5,4 | 3,7 | 2,2 | 2,4 | 2,2 | 2,2 |
| 19 | 4240 Waterhoen | 4,5 | 4,0 | 4,7 | 4,9 | 3,8 | 3,6 | 3,8 |
| 20 | 4290 Meerkoet | 10,4 | 9,5 | 11,9 | 12,1 | 10,7 | 10,4 | 9,4 |
| 21 | 4500 Scholekster | 3,5 | 3,9 | 4,0 | 4,3 | 3,9 | 3,5 | 3,9 |
| 22 | 4930 Kievit | 5,4 | 8,5 | 2,6 | 8,0 | 10,9 | 4,1 | 3,6 |
| 23 | 5820 Kokmeeuw | 9,9 | 7,0 | 6,3 | 4,2 | 4,0 | 4,1 | 5,3 |
| 24 | 5900 Stormmeeuw | 4,1 | 2,1 | 2,5 | 1,2 | 3,0 | 2,8 | 4,4 |
| 25 | 5910 Kleine Mantelmeeuw | 25,4 | 23,3 | 30,0 | 29,8 | 26,5 | 32,4 | 26,7 |
| 26 | 5920 Zilvermeeuw | 24,2 | 28,7 | 26,5 | 28,1 | 23,3 | 20,0 | 18,4 |
| 27 | 6150 Visdief | 8,3 | 2,8 | 3,1 | 2,7 | 3,6 | 1,8 | 3,1 |
| 28 | 6658 Stadsduif | 16,9 | 23,8 | 20,8 | 31,3 | 24,2 | 21,8 | 21,2 |
| 29 | 6680 Holenduif | 1,6 | 2,2 | 2,1 | 2,0 | 1,8 | 2,0 | 1,9 |
| 30 | 6700 Houtduif | 22,9 | 22,3 | 22,6 | 22,6 | 24,7 | 21,0 | 21,2 |
| 31 | 6840 Turkse Tortel | 4,6 | 3,6 | 3,8 | 3,9 | 4,1 | 4,4 | 3,7 |
| 32 | 7120 Halsbandparkiet | 14,6 | 21,0 | 19,7 | 20,4 | 22,8 | 20,9 | 21,9 |
| 33 | 7950 Gierzwaluw | 26,6 | 28,1 | 35,6 | 27,4 | 31,4 | 38,6 | 25,9 |
| 34 | 8560 Groene Specht | 2,2 | 1,8 | 1,7 | 1,8 | 1,3 | 1,3 | 1,6 |
| 35 | 8760 Grote Bonte Specht | 2,3 | 2,6 | 2,9 | 2,9 | 3,4 | 2,7 | 3,1 |
| 36 | 9920 Boerenzwaluw | 9,6 | 5,6 | 4,4 | 9,1 | 5,4 | 5,9 | 9,3 |
| 37 | 10010 Huiszwaluw | 17,0 | 3,5 | 7,8 | 5 | 2,8 | 4,0 | 4,4 |
| 38 | 10201 Witte Kwikstaart | 1,7 | 2,8 | 2,4 | 2,1 | 1,7 | 2,2 | 1,6 |
| 39 | 10660 Winterkoning | 7,5 | 9,2 | 8,6 | 9,1 | 9,9 | 9,6 | 8,6 |
| 40 | 10840 Heggenmus | 5,3 | 4,7 | 4,5 | 4,1 | 4,3 | 4,6 | 3,9 |
| 41 | 10990 Roodborst | 4,2 | 4,2 | 4,9 | 5,2 | 6,0 | 4,8 | 4,9 |
| 42 | 11040 Nachtegaal | 3,9 | 3,4 | 2,8 | 4,1 | 4,3 | 3,7 | 3,7 |
| 43 | 11210 Zwarte Roodstaart | 1,7 | 2,7 | 1,3 | 1,7 | 1,4 | 1,3 | 1,7 |
| 44 | 11220 Gekraagde Roodstaart | 1,0 | 1,3 | 1,0 | 1,3 | 1,0 | 1,0 | 2,3 |
| 45 | 11870 Merel | 18,8 | 19,5 | 19,3 | 19,2 | 18,9 | 18,6 | 15,4 |
| 46 | 12000 Zanglijster | 3,8 | 3,2 | 3,7 | 3,7 | 3,9 | 3,8 | 3,9 |
| 47 | 12510 Kleine Karekiet | 2,1 | 2,1 | 2,7 | 2,0 | 2,0 | 1,1 | 1,9 |
| 48 | 12740 Braamsluiper | 1,5 | 2,2 | 1,3 | 1,5 | 2,3 | 1,7 | 1,6 |
| 49 | 12750 Grasmus | 1,3 | 1,7 | 1,6 | 2,5 | 2,2 | 1,7 | 2,5 |

Bijlage 4 (vervolg)**Aantal exemplaren per PC-gebied
(alleen soorten die elk jaar zijn waargenomen)**

| | | | aantal exemplaren | | | | | | |
|----|-------|--------------|-------------------|------|------|------|------|------|------|
| | | | 2013 | 2014 | 2015 | 2016 | 2017 | 2018 | 2019 |
| 50 | 12760 | Tuinfluit | 1,3 | 1,6 | 1,4 | 1,4 | 1,2 | 1,8 | 2,1 |
| 51 | 12770 | Zwartkop | 4,2 | 5,1 | 4,9 | 4,9 | 5,1 | 5,2 | 5,9 |
| 52 | 13110 | Tjiftjaf | 5,9 | 6,7 | 6,9 | 6,5 | 6,5 | 5,0 | 5,7 |
| 53 | 13120 | Fitis | 2,7 | 2,2 | 3,1 | 3,4 | 2,2 | 2,1 | 2,4 |
| 54 | 13140 | Goudhaan | 1,3 | 1,0 | 1,0 | 2,8 | 2,5 | 2,0 | 3,9 |
| 55 | 14370 | Startmees | 4,6 | 3,9 | 3,8 | 3,8 | 3,6 | 3,8 | 4,6 |
| 56 | 14400 | Glanskop | 1,5 | 1,0 | 1,3 | 2,0 | 1,0 | 1,0 | 1,7 |
| 57 | 14620 | Pimpelmees | 7,9 | 9,7 | 10,0 | 9,3 | 9,8 | 8,9 | 7,2 |
| 58 | 14640 | Koolmees | 14,6 | 15,1 | 14,9 | 14,9 | 15,6 | 15,7 | 16,1 |
| 59 | 14790 | Boomklever | 1,7 | 1,4 | 2,0 | 1,9 | 2,2 | 1,9 | 2,3 |
| 60 | 14870 | Boomkruiper | 3,0 | 3,1 | 2,8 | 3,2 | 3,0 | 3,6 | 3,4 |
| 61 | 15390 | Gaai | 3,2 | 3,6 | 4,8 | 3,6 | 3,9 | 2,8 | 2,6 |
| 62 | 15490 | Ekster | 9,8 | 10,7 | 9,7 | 8,3 | 9,3 | 8,9 | 8,9 |
| 63 | 15600 | Kauw | 41,6 | 52,8 | 46,2 | 58,7 | 43,0 | 35,2 | 40,7 |
| 64 | 15671 | Zwarte Kraai | 11,4 | 14,8 | 14,2 | 13,8 | 16,0 | 13,2 | 12,5 |
| 65 | 15820 | Spreeuw | 8,8 | 7,7 | 9,3 | 5,8 | 13,9 | 6,5 | 12,8 |
| 66 | 15910 | Huismus | 10,8 | 15,2 | 11,1 | 10,6 | 12,7 | 8,8 | 9,6 |
| 67 | 16360 | Vink | 3,9 | 3,1 | 3,7 | 3,2 | 3,9 | 4,9 | 4,4 |
| 68 | 16490 | Groenling | 3,4 | 2,5 | 2,8 | 2,9 | 2,8 | 3,7 | 3,0 |
| 69 | 16530 | Putter | 3,7 | 4,4 | 4,7 | 3,6 | 3,3 | 3,1 | 3,2 |